

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne „Edinost“ Poduredništvo v Gorici: ulica Glasovci Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 827

Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Takoj nato je prešla zbornica k razpravi o proračunu ministristva za narodno prosveto. Predsednika Casertano zamenjuje na predsedniški tribuni mladi podpredsednik Paolocci, ki daje kot prvemu govorniku besedo bivšemu naučnemu ministru, bivšemu popularcu-aventincu in sedanjemu spreobrnjenju, poslancu Anile. Čeprav govori

k proračunu ministrstva za narodno prosveto bivši naučni minister, vendar njegov govor ne najde v zbornici nikakega odmeva. Spreobrnjenec je zaničevan tako od večine kakor od opozicije. Sicer pa je tudi njegov govor jako enoličen in dolgočasen. Čim je posl. Anile prečital svoj govor, pozove podpredsednik na govorniško tribuno poslanca Besednjaka.

Govor poslanca Besednjaka.

Prve besede poslanca Besednjaka padajo iz govorniške tribune v zbornico razločno, jasno in umerjeno. Ali kaj kmalu se pričnejo oglašati razni medklici. Zlasti se razgrevajo poslanci iz Julijske Krajine Giunta, Dudan in Bilucaglia. Pa tudi Mussolini in naučni minister Fedele posegata parkrat za medklici v govor poslanca Besednjaka, ki nadaljuje svoj govor med skoraj neprestanim šumom in nemirom, katerega vzbujajo njegove besede in pa razni medklici. Ker ni bil radi šuma in nemira v zbornici govor poslanca Besednjaka vedno jasn in umljiv, zato bo morda naslednji posnetek v marsičem pomankljiv.

Častiti tovariši!

Za poslanca slovenske manjšine ni baš lahko in prijetno govoriti o proračunu ministrstva za narodno prosveto. Zavedam se sicer, da bom s svojim govorom vzbudil v vas živahen odpor, ali navzlic temu moram izpolniti svojo dolžnost. Parlament in italijansko ljudstvo bosta vsaj vedela, kako neki presoja naše ljudstvo šolsko politiko vlade.

Reforma Gentile

Solska zakonodaja, katero je uvedel minister Gentile, je zatražila v ljudskih in srednjih solah Julijske Krajine slovenski učni jezik, kar je v nasprotju z načeli pedagogov vseh narodov, ne izvemši italijanskih. Poduku v maternem jeziku otrok so bile odkazane dodatne ure, kakor se navadno odkazujejo pouku v plesu ali pa glasbi. Pa še za te ure so morali stariši otrok vlagati posebne prošnje. Pač pa je bila proglašena za obvezen predmet italijansčina, katere ljudstvo ne razume (Mussolini: Naučite se! Otroci imajo veliko sposobnost za priučenje jezikov).

Dodatne ure.

Onih par tedenskih dodatnih ur je bilo edino, kar je ostalo našemu ljudstvu od one mogočne šolske stavbe, katero si je zgradilo tekom enega stoletja. Ta mrvice šolskih pravic, ki nam je še ostala, je vedno služila naučnemu ministru za pretezo, da se naš jezik spoštuje. Ali istočasno, ko se je naučni minister bahal z ono mrvico, katero so nam še pustili, so šolske oblasti v Julijski Krajini odrekale naši deci še ono pičlo število dodatnih ur v slovenščini. V tej zadevi sem večkrat posredoval pri naučnem ministru, dokazoval sem mu, da je postopanje šolskih oblasti protizakonito, toda vsa moja posredovanja so bila brezuspešna, oziroma so imela ravno nasproten uspeh: stariši, ki niso hoteli v znak protesta pošiljati svojih otrok v šolo, so bili kaznovani za globo, šolske oblasti pa, ki so postopale v nasprotju z zakonom, so ostale nekažnovane (Fedele: One so napravile svojo dolžnost, zakaj naša naloga je vzgajati italijanske državljane v italijanskem duhu).

Pa še več! Minister Fedele je smatral za umerjeno odvzeti našemu ljudstvu še poslednjo mrvico njega pravic. Mesto da bi uvedel pravičnost in spoštovanje zakonov, je uzakoni nezakonitost s tem, da je z dekretom od 21. novembra 1925. odpravil dodatne ure v celi Julijski Krajini. Mi bi sicer lahko bili hvaležni ministru za lanske božični dar, ker je minister z njim snel zaveso ter odkril pred celim svetom raznarodovalno politiko. Sedaj so vsaj karte odkrite in je izključeno vsako varanje.

Zasebne šole

Vsi narodi, pa naj si bodo Angleži, Francozi ali pa tudi Kitajci imajo v Italiji pravico študirati svoj rodni jezik in gojiti svojo lastno književnost v zasebnih solah. Te pravice pa nima nad pol milijona Hrvatov in Slovencev, ki so italijanski državljani, ki plačujejo davke in služijo vojakom. Njim ni to dovoljeno niti v državnih niti v zasebnih solah. (Fedele: Kaj bi pa naredili z vami, ako bi bila zmagala Avstrija?) Vse naše zasebne šole, z eno samo izjemo, so bile zatvorjene in ravno tako se ne dopušta odpirati nove ali pa otroške vrte. Od 1. 1923. od Gentilejeve šolske reforme, se ni nepravilna šolska politika v Julijski Krajini prav nič zboljšala, temveč se čimdalje bolj posuše in usmerja tudi proti posameznim osebam.

Postopanje s slovenskim učiteljstvom

Čprav se je naše vestno in marljivo učiteljstvo popolnoma prilagodilo novim razmeram in zahtevam, kar so večkrat priznala tudi same šolske oblasti, je slovensko učiteljstvo, zlasti v poslednjem času, izpostavljeno pravemu moralnemu trpinčenju.

S soglasjem didaktičnih ravnateljev in molčečim privoljenjem šolskega skrbništva se sklicujejo po Goriškem učiteljski sestanki, na katerih se skuša prisiliti z grožnjami slovensko učiteljstvo, da se vpiše v sindakate. Pa ne samo to, zahteva se od njega, da potrdi s častno besedo izstop iz lastne organizacije ter izjavi, da odobrava šolsko politiko fašistovske vlade.

Mari ni to najhujše trpinčenje, ko se zahteva od družinskega očeta pod grožnjo izgube službe, da podpiše pod častno besedo izjavo, ki je po njegovem mnenju lažniva?

(Gemelli: Italijanski učitelj bi se rajši izselil!)

Kakšen hasek bo imel od tega moralnega ponižanja slovenskega učitelja fašistovski sindikat?

Mussolini: Vi pretiravate!

Besednjak: G. predsednik! Izročim Vam lahko en izvod podobne izjave!

Mussolini: Vi prav, mogoče je resnica, toda vi pretiravate!

Fedele: Je popolnoma lažljivo, kar vi pripovedujete! Vedite, da učiteljstvo ni mogoče prisiliti, da se vpiše v kakršnokoli organizacijo! Vpišejo se lahko, toda iz lastnega nagiba, svobodno in pod popolno in absolutno svobodo vesti!

Krivičnost sedanje šolske politike

Takšen je položaj našega šolstva. Zato se bomo z vsemi močmi borili proti sedanji šolski politiki. Tudi mi, Slovenci in Hrvati v Italiji, plačujemo davke in zato imamo tudi pravico zahtevati, da se naš denar uporablja primerno našim potrebam, pa ne da se uporablja za naše raznarodovanje.

Dovolite tudi nam isto, kar ste dovolili Arabcem v afriških kolonijah, katerim ste podelili in priznali pravico do lastnega šolstva. Mari ne veljajo tudi za nas in naš jezik besede, ki jih je izrekel minister Federzoni v Padovi, ki je otvarjal kongres društva Dante Alighieri: »Čuvati italijanstvo, ki zapopada jezik, običaje, kulturo, prepričanje, ni samo naša narodna dolžnost, ampak predvsem naša človeška pravica, katere se ne moremo odreči. Ne obstoja nikak pošten vzrok, smatrati to našo pravico za nekaj nevarnega ali sovražnega«.

In baš po teh načelih usmerjamo mi svoje postopanje. Kar je za vas pravično in pošteno, mora biti pravično in pošteno tudi za nas. Zato ni samo v našem interesu, ampak je tudi v interesu države, da dovolite pol milijonu vaših sodržavljanov, ki so polnopravni državljani, svobodno razmah njihovega jezika in njihove kulture. Na ta način lahko dosežete preokret Hrvatov in Slovencev v Julijski Krajini v vdane državljane, nikakor in nikoli pa se vam ne posreči zatreti naš jezik in izruti našo slovensko zavest. Le zatirajte naše šolstvo in odstavljajte naše učiteljsvo! Zato pa se bodo spremenile slovenske družine v toliko šol, kolikor je teh družin, zato pa bodo nadomestile učitelje naše matere in naši očetje, ki bodo gojili in čuvali jezik očetov in kulturno zavest naroda.

Zakoni držav so spremenljivi, narodi živijo večno!

Po govoru poslanca Besednjaka, ki je našel znaten, seveda ne ravno dobrohoten odmev (minister Fedele ga je imenoval »gluposti«), je bila seja zaključena. Včeraj se je nadaljevala razprava o proračunu ministrstva za narodno prosveto, pri čemur je povzdignil svoj glas vpajočega tudi nemški poslanec Tinzl, ali kaj, ko so pa vse to glasovi vpajočih v puščavi!

RIM, dne 16. maja.

V petek je poslanska zbornica nadaljevala razpravo o proračunu ministrstva za narodno prosveto. Po odgovorih na nekatere interpellacije poslancev, med katerimi je bila interpellacija poslanca Graya o pretveznem izgnanstvu nekdanjega ravnatelja popolarskega dnevnika »Il Popolo«, in po spremembah nekaterih dekretov v zakone, med katerimi je bil tudi dekret o oprostitvi dijakov iz novih pokrajin od plačevanja šolskih pristojbin, so govorili k proračunu ministrstva za narodno prosveto poslanci večine Cerri, Meriano, Ciarlanti in pa poslanec poadiškkih Nemcev Tinzl.

Poslanec Tinzl je razvil v svojem govoru sledeči dnevni red: »Zbornica poziva vlado, da uvede v solah drugorodnega prebivalstva zopet materinščino kot učni jezik«.

V bistvu je poslanec Tinzl povdarjal v svojem govoru isto, kar je povdarjal poslanec Besednjak v četrtek, saj se usoda nemške narodne manjšine le malo razlikuje od one Slovanov v Italiji. Sicer pa je bil govor poslanca Tinzla le redkokada razumljiv, kajti tekom njegovega govora je vladal v zbornici še mnogo večji šum in nemir nego med četrtkovim govorom poslanca Besednjaka.

Kakor med Besednjakovim govorom, tako so padali tudi med govorom poslanca Tinzla neprestani medklici, od katerih je posebno značilen medklic podtajnika v ministrstvu za notranje zadeve, on. Teruzzi: »Pri prihodnjih volitvah vas ne bo več!« Radi monotoni in dolgočasni sej, na katerih prepevajo poslanci večine vedno eno in isto pesem, je zabave željna zbornica došla na svoj račun, ko se je »z drznim manevrom, katerega sta vodila poslanec Greco in pa prometni minister on. Ciano, posrečilo iztrgati poslancu Tinzlu pisano besedilo njegovega govora«. Tedaj je poslanec Tinzl neženirano potegnil iz žepa kopijo osnutka svojega govora ter nadaljeval na onem mestu, na katerem ga je bil pretrgal »drzni manevr«.

Odkar je bil pri razpravi o proračunu ministrstva za notranje zadeve poslanec Maffi-ju iztrgan iz rok osnutek nie-

govega govora, od tedaj se menda poslanci opozicije skušajo zavarovati proti podobnim »drznim manevrom« na ta način, da imajo pri sebi za rezervno še kopijo besedila svojih govorov. Tudi poslanec Besednjak se je zavaroval na ta način, ali njemu vendarle ni bilo potrebno spuščati v boj tudi rezerve, kakor je moral to narediti poslanec Tinzl. Toda poslanec Greco se še ni zadovoljil s svojim drznim junaštvom, ampak je še nadalje nagajal poslancu Tinzlu s tem, da je čital zbornici odstavke govora, katere je Tinzl šele imel pritiči.

V soboto, takoj v začetku seje, se je pri čitanju zapisnika poslednje seje priglasil v osebni zadevi k besedi poslanec Besednjak. V petek je namreč naučni minister Fedele — ko je odgovarjal na poziv poslanca Tinzla, da naj oproščanje od šolskih pristojbin razširi tudi na slušatelje trgovske visoke šole v Trstu — indirektno označil Besednjakov govor od prejšnjega dne za gluposti.

Poslanec Besednjak vpraša naučnega ministra, ali je z ono besedo »gluposti« namigaval na njegov četrtkov govor. Zakaj, ako je z ono besedo zares namigaval na njegov četrtkov govor, tedaj smatra za potrebno izjaviti, da one »gluposti« odgovarjajo načelom, katere so izpovedovali največji krščanski učenjaki in največji možje italijanskega »risorgimenta«, katere načela ščitijo sveto dedščino rodne jezika. Ako pa je g. minister z besedo »gluposti« namigaval na izjemni položaj slovenskega učiteljstva, tedaj je tudi on mnenja, da je cela zadeva zares »gluposti«, toda glupa je s strani onih, ki so jo povzročili, pa ne s strani onega, ki jo je naznanil.

Naučni minister Fedele odgovarja, da je ono besedo, katero ponavlja in povdarja, istinito namigaval na zares glupe obtožbe, katere je poslanec Besednjak naperil proti uradnikom, ki so podrejeni prosvetnemu ministrstvu in ki so izvršno izpolnili svojo dolžnost. Dr. Besednjak je obtožil šolske oblasti, da so z grožnjami prisilile slovensko učiteljstvo, da se vpiše v fašistovsko zvezo. To je laž. Istočasno opozarja zbornico, da obstoja v skoz in skoz italijanskih obmejnih pokrajinah še vedno nekaka tajna slovenska učiteljska organizacija, o kateri se ne ve, od kod zajema sredstva in ki je, kakor izgleda, v zvezi z neko prekomerno organizacijo. Takozvani slovenski poslanci, ki bi se morali imenovati italijanski, pa vrše delo podpihovanja, s katerim preprečajo slovenskemu učiteljstvu, da se vpiše v fašistovsko učiteljsko zvezo. S svojo besedo je namigaval na ta dejstva, katerih pač ni mogoče izpodbiti.

Poslanec Besednjak je hotel dati naučnemu ministru primeren odgovor, toda zbornični predsednik mu ni hotel več dati besede. Po tem kratkem uvodu je zbornica nadaljevala razpravo o proračunu. Za poslanec Ciano je povzel besedo minister Fedele, ki je v enournem govoru razpravljal o šolski politiki fašistovske vlade. Šolske politike v novih pokrajinah se je dotaknil le v kratkih, a zato tem bolj značilnih besedah, ki so bile približno sledeče:

Vsem šolskim funkcionarjem in vsem sotrudnikom v novih pokrajinah izražam v imenu vlade toplo priznanje. Vlada nikakor ne misli spremeniti dosedanje smeri šolske politike v onih pokrajinah. Četudi spoštujemo kulturo drugih narodov, ne bomo nikdar dovolili, da bi nam kdorkoli odrekal pravico vzgajati v italijanskem duhu in v italijanskem jeziku italijanske državljane v krajih, ki pripadajo Italiji.

Minister Fedele je govoril svoj govor ob splošnem nezanimanju zbornice, posebno še, ker se je med njegovim govorom raznesla vest, da je zrakoplov »Norge« zopet v stikih z ostalim svetom. Nobeden del njegovega dolgega govora ni bil pohvaljen s ploskanjem. Ali, ko je podal gorenjo izjavo, tedaj se je razleglo na desnem krilu zbornice, kjer sede poslanci iz Julijske Krajine, gromovito ploskanje.

Ob koncu naj še navedem par zanimivih okoliščin, kako so italijanski listi in italijansko javno mnenje poučeni o narodnih manjšinah v Italiji. »Neki režimski list je poročal v petek, da je v četrtek poslanec Besednjak govoril o šolskih razmerah v Poadiju. V soboto je poročal isti list, da je v petek govoril slovenski poslanec Tinzl o šolski politiki vlade v novih pokrajinah!«

Tovariš in bojevnik božji

(K petdesetletnici Cankarjevega rojstva.)

Nekaj, kar je za Ivana Cankarja človeško najbolj značilno, a v literaturi o njem tudi najmanj obdelano, je magnetični vtis, ki ga je napravil na ljudi, če so imeli to srečo, da so se mu v življenju približali. »Stari Sved«, meter Tutta iz Učiteljske tiskarne, mi je neštokrat pripovedoval, koliko težnikov in klubovok sta zgubila s Cankarjem na potu iz rožniške gostilne in kako sta se hodila v Trstu, po veselih družinah, svežiti na molo S. Carlo. »Nekoč je manjkalo par cicerov, da nista v vodo padla«, je pristavil in se je spominjal nanj kakor na lastnega sina. Gori po delavskih revirih so mi premočno opisovali, kako je prihajal na shode. Dal je mize pomakniti skupaj, zložili so za vino in potem ni bilo razpajenosti ne konca ne kraja; dovtip je sledil dovtipu, pesem pesmi, ljudje so poslušali zamaknjeni njegove sarkastične politične razlage in čudne pravilice, ki jih je pripovedoval, kakor da ima otroke pred seboj in da je sam otrok med otroki. To je zelo mlađen odlomek tega, kar sem slišal

o njem in nikakor ne samo kaj takšnega. Marsikdo je znal povedati, kako je mučil ljudi, ki so mu bili neprijetni, in kakšne kapriciozne spremembe so se včasih porajale v njem. Bil je cel človek in je obsegal vse možno. Srečal sem pa malokaterga, ki bi se ga spominjal drugače nego z vdano ljubeznijo. Vsak je čutil instinktivno, da je ljubil tudi on vse, kar je bilo preprosto in naravno. Znal je v ljudi vlivati tako veliko vero v življenje in takšno radost kakor njegov Kurent, ki hodi s pesmijo po svetu in lajša svojo lastno bolečino in bolečino sveta. Kdor ga spoznava tako, živega, razume vse bolje, kako so njegova dela natančen odsev njegovega življenja in kako je tudi v življenju izpolnjeval veliko poslanstvo: biti svojemu ljudstvu čudodelec in prerok Mojzes, ki ga vede skozi puščavo vsakdanjega trpljenja v obljubljeni deželo radosti in miru, v deželo duhovnega življenja Kanaan.

V vsej svetovni literaturi, med geniji vseh dob ne najdem razen v dveh, treh slučajih primera za tako popolno soživljenje med najvišjim utelešenjem duševnosti in ljudstvom, ki ga je spočelo. Byroni so bili s svojim narodom v posredni, rekli bi literatni zvezi; kdor ni znal literarizirati, je zanje živel manjvredno življenje. Horaci so ljudstvo naravnost sovražili. Napoleon so bili do njega jovialni, kolikor jim je bilo to potrebno za izvršitev lastnih načrtov. Goethe se je zaprl med frakarski človeški svet. Kant med lastno učenost in lastne štiri stene. V ljubezni Tolstega do ruskega muzika je čutili samoponizanje ponosnega aristokrata, ki je spoznal, da v njegovi prejšnji družbi ni pač niti sledu kakšnega preprostejšega krščanstva, za katero se je proti starosti vnel. Mužiki sami so se njegovemu ponižanju dovolj nasmejali. Edino do Waltu Whitmanu mi je točno znano, da je tovarševal v obojestranskem iskrenem prijateljstvu z vsakim človekom; najboljše prijatelje je imel med manhattan-skimi kočijci in brooklynskimi pristanskimi delavci.

Nekaj podobnega kakor z Whitmanom je z Ivanom Cankarjem, samo da mu je njegova bolj sangvinčna čud ustvarjala tudi sovražnike. Dal je svojemu narodu poleg dela tudi samega sebe takšnega kakor je bil, z vsemi dobrotami in slabostmi; in to ni moglo biti drugače, saj je sam v sebi uteleševal najekstremnejše lastnosti, zakaj nam je tako kmalu in tako silno prisel k srcu in zakaj čutimo njegovo izgubo vsi kakor izgubo v naših lastnih, poednih življenjih. Tudi tisti, ki so ga za življenja šteli med svoje najsrdečje nasprotnike, so pozabili, da je ta silni človek s svojim prihodom med nas prinesel razpoloženje do boja in brezobzirnega uničevanja tradicionalnih, zlaganih malikov. Čutimo, da je rezal v naše telo samo iz velike ljubezni do zdravlja v tem telesu, ne zavolje veselja do rezanja. Mislim, da ni zdravilnika — norce izvzamem — ki bi čisto mir-

nodušno rezal v živo meso, ne da bi se v njegovi globini zgnilo usmiljenje in stud do tega dela. Ali pa je zato nož manj potreben? Toliko bolj velja to za Cankarja, ki mu je povzročal bolečino že najraščajoši dotik s tujo bolečino. Vse njegove knjige in njegova pisma nam pripovedujejo, kako je s tem. Njegovo delo postane tako število in podobno delu Boga, kadar kaznuje človeka, katerega ljubi. In vsa njegova prikazen je takšna, kakor da je bila poslana po skrivnostni sili, da to delo izvrši in potem izgine. Ne vem, če je že kdo natančno premislil, kako da se za vsako zlo na svetu, baš v istem trenutku, ko je najbolj potrebno, neizbežno pojavi protisila, ki zlo uničuje in pokaže pot do pravega. V Cankarjevem slučaju je podoba, kakor da je narod v skrajnem ponižanju in v največji nevarnosti, da otopi in izgine, zmesli in vseh svojih sil v poedinem človeku samega sebe in se postavi svoji lastni smrti v bran. Cankarjev nastop ima v sebi tudi nekaj vse tako drugačnega nego nastop velikih sil, ki so se v prejšnjih časih pojavljale v nas, da branijo naš razlon d'etre in nas očistijo. Pred njim je zlo pri nas še moglo prosto uničevati naše najboljše ljudi, potiskalo jih je čisto navadno v defenzivo. Šele s Cankarjem je dobro prešlo v napad in ta napad je bil tako spontan, brezobziren, odkritosrčen, porogljiv, globok in porazen, da ni bilo človeka, ki bi se mu mogel uspešno postaviti nasproti. Baš sedaj izhajajo Cankarjevi zbrani spisi in beremo med drugim, kako so njegovi nasprotniki tožili, da ni moža, ki bi se upal vzdržati proti njegovemu zasmehu. In če se je kdo postavil, je bil obsojen, da postane Herostrat, ki ga bo ovekovela samo neumnost lastnega dejanja. Cankar je bil ujma, ki je podirala vse ovire, ujma, ki je podirala ovire zla, nizkosti, dobičkarstvo, šušmarstvo in zlobo.

Nekdo, ki dobro pozna našo literaturo in ve, da je Zupančič kot literat bolj izdelan nego Cankar, se je čudil, kako je mogoče, da stavijo Cankarja nad Zupančiča. Nekoliko je razumel, ko sem mu razložil, da je Zupančič proti Cankarju nekaj podobnega kakor mehokoten nazareneč proti češkemu husitu. Nazarenci bodo sejali delo izpopolnjevanja šole v človeštvu, ki se bo odreklo zlu: husiti-uporniki, »bojevnik božji« pa morajo pripravljati to človeštvo s tem, da izkoreninijo v lastnem narodu vse prikaze degeneracije, nesamostojnosti, strahopetnosti, vso ljulko hudicevo med dobro rastjo. Za to delo se potrpljenja neha. Če hočem povedati odkritosrčno besedo, naj jo povem: Za današnje človeštvo je precej brezpomembno, če se mu rodijo Byroni, Goetheji, Puškinji, niti en človek ne bi postal slabši, če bi jih ne bilo; za vse narode pa je vprašanje življenja, mislim dušnega življenja, če se jim rodijo Cankarji ali ne, božji bojevnik resnice.

Karlo Kocjančič.

DNEVNE VESTI

Spoštujte kmetove žulje!

Tržaško županstvo objavlja poziv na občinstvo iz mesta, naj spoštuje na svojih izletih in sploh ko gre iz mesta v okolico, obdelano kmetovo zemljo. Poziv je namenjen predvsem jahačem, sportnikom, izletnikom, ki se podajajo od nedeljah na deželo ter delajo nemajhno škodo po nasadih in njivah posebno tedaj, ko se ustavijo na določenem mestu radi počitka. Pri tem prihaja do izbruhov neverjetne razposajenosti in najgrše brezobzirnosti, katere se spremenijo naravnost v drzno nesramnost, če se kmet drzne opozoriti izletnike, da so na njegovem in da ni prav, kar uganjajo.

Pravzaprav bi ne bil ta poziv niti potreben, saj so meščani inteligentni ljudje, ki bi morali razumeti, da kmetu ne delajo samo materialne škode s svojo brezobzirnostjo, temveč da ga obenem tudi kruto žalijo. Nič ni za kmeta bolj žaljivo, nego če vidi, da se njegovo delo brezobzirno tepta. Spoštujte njegove žulje in njegovo gostoljubnost!

Koncert ženskega podpornega društva

Koncert »Ženskega podpornega društva« jugoslovenske kolonije v Trstu, ki se je vršil preteklo soboto v dvorani »Circolo Artistico«, nam je dal priliko, da se seznanimo z dvema najboljšima pevcema zagrebske opere. G. Marij Simenc nam je bil sicer že znan izza svojega delovanja v tukajšnjem »Narodnem Domu«, vendar pa se je njegov glas tekom te njegove večletne odsotnosti znatno izpopolnil, tako da razpolaga danes z mogočnim in polnim glasom, ki nas je naravnost presenetil. G. a Zdenka Zika-Rukavina nam ni bila še znana, a sobotni koncert nam je dokazal, da je sloves, ki ga uživa ta odlična umetnica, vsesokoz upravičen. Njen glas je zelo obsežen in rutiniran, tako da zamore obvladati tudi tehnično težje vloge. — Občinstvo je obema umetnikoma pridelilo iskrene ovacije, tako da sta morala dodati programu še par pesmi. G. e Zdenki Zika-Rukavini pa je bil poklonjen lep šop cvetja. — Pri klavirju je bil g. Srečko Kumar, član zagrebske Akademije, ki je oba solista kaj verno spremljal.

Hermann Wendel v Trstu

Sinoči ob 11.15 je prispel v Trst gospod Hermann Wendel, znani nemški politično-zgodovinski pisatelj, velik prijatelj Slovanov sploh in posebej še Jugoslovenov, za katere si je stekel velike zasluge s svojimi znamenitimi deli o jugoslovenskem risorgimentu in zgodovini jugoslovenskega ujedinjenja ter raznimi drugimi važnimi spisi, s katerimi se je proslavil v kratki po-vojni dobi kot eden najboljših poznavalcev slovenskih vprašanj v Evropi. Nastanil se je v hotelu »Savioia«. Iz

Trsta bo nadaljeval potovanje v Dalmacijo in na Grško.

Odličnemu učenjaku izraza »Edinost« tem potom v imenu našega ljudstva najtoplejšo dobrodoščilo.

Oprostitve študentov novih pokrajin na tržaški trgovinski univerzi od šolnine

Rektorat kr. trgovinske univerze v Trstu sporoča:

»Z ozirom na nedavno interpellacijo poslanca Tinzla v poslanski zbornici za razgetnitev oprostitve od šolnine tudi na dijake naše trgovinske univerze se naznanja, da je tozadevni ukrep, ki ga je zahteval rektorat že v mesecu mareu, bil usvojen od ministrstva za narodno gospodarstvo in da se objavi, čim ga usvoji še finančno ministrstvo, in sicer z retroaktivno veljavo za vse tekoče akademsko leto«.

Cankarjeva proslava v Škedinju

Marljivo mladinsko društvo »Sparta« je v soboto pridelilo intimen večer v spomin našega največjega duševnega delavca. Člani so za to priliko ozaljšali z zelenjem in rožami društveno shajališče in obesili na steno zelo lepo sliko velikega pokojnika, ki jo je napravil nalašč za ta večer talentirani Mladen Flego. Ta je tudi v krajšem, lepem govoru očrtal Cankarjevo življenjsko delo. Sledilo je predavanje Karla Kocjančiča o Cankarju kot najvišjem utelešenju naše narodne duševnosti. Predavatelj je prebral nekaj krajših Cankarjevih spisov. Bil je večer, ki dela po svoji prisrčnosti »Sparta« veliko čast in kliče po mnogih podobnih.

POTEŠTATOVSKI REŽIM.

Uradni list kraljevine od 14. t. m. je objavil kr. odlok od 6. maja 1926, št. 760, s katerim se določa dan 16. t. m. kot začetek poteštatskega režima v nadaljnjih 24 pokrajinah, med katerimi se nahajata tudi tržaška. Goriško za Furlanijo in še tozadevnege odloka.

ŠOLSKO DRUŠTVO

podružnica pri Sv. Ivanu vabi na redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo dne 23. maja t. l. ob 15. uri v otroškem vrtcu s sledečim dnevnim redom. Nagovor predsednika, poročilo tajnice, poročilo blagajnika, izjava pregledovalnega odbora, volitev odbora in slučajnosti.

V soboto dne 22. t. m. sestanek za sestavo novega odbora ob 20.30 uri v otroškem vrtcu.

POZDRAVI VOJAKOV

Vojaki — naši fantje — 6. topničarskega polka v trdnjavi S. Giuliano (Genova) pozdravljajo potom »Edinosti« stariše, prijatelje, znance in dekleta: Ivan Cibic (Prosek), Mlekuš Franc (Bovec), Kravjanja Jožef (Cezsoča), Svab Franc (Sv. Križ), Leban Anton, Rebek Josip, Zuk Roman, Buzan Ivan, Debernardi Just (vsi iz Trsta); Vuk Ivan (St. Peter), Rak Karl (Vrhpolje), Cendak, Ivan Parizaga, Trošt Anton, Berčič Ivan, Garšetič Emil (vsi iz Pazina); Gerlj Jakob (Starad), Križmančič Matja (Lanišče), Evgen Škila (Labin), Legiša Friderik (Medja Vas), Šibela Jožef (Škrbina), Mahne Franc (Rujanec), Sajina Franc, Cuk Ivan (Lindar).

ŠAHISTI.

Vsi, ki se zanimajo za kraljevo igro šaha, so vabljeni, da se udeležijo sestanka ki se vrši danes zvečer ob 20. uri v prostorih Dijaškega krožka N. Tommaso (ul. G. Zanetti 1/1), kjer se bo sklepalo o organizaciji šahovskega turnirja in o ustanovitvi šahovskega kluba.

Iz urada Pol. dr. «Edinosti» v Trstu

Anton Ritoša — Sv. Vital: Odvetnik, kateremu ste poverili svojo brambo pri razpravi obvešča, da nima smisla nakopati si troške, ker Vaš rekurz na noben način ne more prodreti radi enostavnega razloga, ker ni bil podpisani.

Ivan Dujmovič — Vatrovica: Zadeva je v rešitvi. V kratkem boste obveščen v tozadnem ukrepu.

Ivan Husič — Sv. Ivan: Smo požurili rešitev. Boste v kratkem obveščen.

Franc Obersnel — Trst: Lahko napravite prijavo, da se vam je zdravstveno stanje »poslabšalo«. Vsekakor so potrebna zdravniška priporočila in pa potrdilo, da ste zboleli v vojni.

Marija Tomšic — Zagorje: Vaš slučaj se preiskuje. Zahtevane so bile od zupanstva gotove listine, ki vključijo poizvedbo niso še dosežle v Rim. Stopite osebno na zupanstvo!

Andrej Saksida — Trst: Pridite v urad. **Josipina vd. Poljšak — Dobravje:** Vaš slučaj je v rešitvi in skoro boste obveščena o ukrepu.

Marija vd. Mlakar — Idrija (na znanje idrijski organizaciji): Vam ne pritiče več. V navedenih «Edinosti» smo objavili pokojniške tabele brez vseh odbojnikov; ne pozabite pa, da vdomam in sirotam a. o. vojakov ter invalidom bivše a. o. armade gre pokojnina redova, čeprav je imel kak čin in še 1/4 odbitka mimo osebno-doh. davka in koleka.

Jakov Vajdaj — Zagorje: V Vašem slučaju je neobhodno potrebno, da si priskrbite na zupanstvu:

1) notornostni akt, podpisan po pričah, ki izjavlja, da je vojak faktično edina oseba, ki vzdržuje družino, tako da z njegovim odhodom ostane družina brez vseh sredstev;

2) družinsko polo (tisk. 29);

3) poročni list staršev (tisk. 88);

4) izjava zupanstva, da je brat umrl v vojski in da oče prejema vojno pokojnino na knjižico št. —, če nima še knjižice, pa točni datum, protokolno št., pod katero je bila tozadevna vloga poslana v Rim. Ako je poznana, naj se navede pozicijska št. akta.

Smrt brata v vojni vam daje pravico do ugodnosti, drugače bi odpadla vsaka motivacija, ker živite bratje, menimo posebno neozelenje, so dolžni skrbeti za staršev.

Vsekakor stopite na zupanstvo, ki je dobilo od tržaškega nabornega urada potom okoliščine natančno tozadevna navodila ter so vam dolžni priti na roko.

Ivan Kraman, cestni mojster — Trbiž: Vaša stvar je v tem-le štadiju:

Odrejena likvidacija s pokojninsko knjižico št. 503920, poslana na zakladno delegacijo v Videm dne 29.10.1925. z izkazom št. 53.

Vzrok neizplačitve je iskati v dejstvu, da imate pri banki dolg L. 2954.—, ki vam je bil zadržan na odpravnini. Vsako pospešenje naj se naslovi na kr. zakladno delegacijo v Vidmu.

Josip Rebula — Šempolaj: Se ne da nič več ukreniti. Za nov rekurz je rok že davno pretekel. Zadeva je zaključena in vam ne preostaja kot čakati do dopolnjevanja 60. leta. Seveda vam bo pokojnina tekla s tistim dnem; vsi zastanki so zapravljeni.

Marija Badalič — Greta: Pridite v naš urad.

Društvene vesti

— Pevsko društvo Vesna, Sv. Križ. Nocoj ob 20 pevski vaji Vsi točno!

SPORT

NEDELJSKE PRVENSTVENI TEKME

Izidi:

Gorica - *Solkan 2:1

Obzor - *Sparta 2:0 (forfait)

Tommaso - *Rocol 11:2

*Magdalena - Visava 2:0 (forfait)

Adria - Primorje prekinjena radi slabega vremena.

Redovanje:

I. divizija:

	I.	D.	N.	Z.	N.	Z.	Točke
Obzor	10	8	2	—	26	3	18
Adria	10	7	2	1	25	11	16
Prosveta	11	6	1	4	35	13	13
Gorica	10	5	3	2	12	8	13
Zaria	12	4	—	8	15	30	8
Solkan	12	4	—	8	15	30	8
Sparta	12	1	—	11	12	46	2

II. divizija:

	I.	D.	N.	Z.	N.	Z.	Točke
Tommaso	14	13	—	1	43	13	26
Magdalena	13	10	2	1	29	7	22
Jadran	12	7	2	3	29	18	16
Rocol	13	5	3	5	27	14	13
Primorje	11	5	1	5	28	28	11
Visava	12	4	—	8	15	30	8
Adria	11	3	2	6	12	22	8
Prosek	12	2	2	8	9	25	6

PODLISTEK

JULES VERNE:

(41)

Skrivnostni otok

28. maja je bila vrhna lestva dovršena. V višini osemdesetih čevljev je štela stopnica. Na srečo jo je Cir Smith dal napraviti v dveh delih, zakaj približno v polovični višini je tvorila ploščad, na katero so pritrili en del lestve. Na ta način so dosegli to, da se je lestva veliko manj zibala, kakor če bi bila vsa iz enega kosa. Drugi del lestve so pritrili na pragu vrat. Ta naprava je torej znatno olajšala vzpenjanje, vendar pa je Cir Smith nameraval pozneje napraviti dvigalo, da bi stanovalcem granitne hiše prihranil napor in izgubo časa.

Nasledniki so se kmalu privadili vzpenjanju po vrhni lestvi. Že po naravi so bili dovolj spretni, poleg tega pa jih je Pencroff poučil v tej stroki, ki mu je bila znana, saj je bil mornar. Posebej pa so morali še Topa naučiti. Ubogi pes s svojimi stiri tami je bil no naravi ni bil ustvarjen

Iz tržaškega življenja

NESREČE PRI DELU.

Padel z zidarskega ograjda.

Včeraj popoldne okoli 14. ure se je dogodila v ulici A. Meucci težka nesreča, ki bo bržkone zahtevala človeško žrtev. Pred hišo št. 4 je delal na višjem zidarskem odru v višini prvega nadstropja 43-letni zidar Ivan Bradač, stanujočemu pri Sv. P. Vergerio št. 228. Pri delu je Bradač nenadoma omahnil, kakor da bi mu postalo slabo, in predno so mu tovariši utegnili priskočiti na pomoč, je telebil čez ograjo na dvorišče, kjer je obležal nezavesten na kamenitem tlaku. Tovariši so naglo prihiteli k njemu in mu skušali na tak način pomagati. Medtem je eden izmed navzočih telefoniral na rešilno postajo postajo, odkoder je kmalu prihitel na lice mesta zdravnik, ki je dognal, da ima nesrečni zidar počeno črepijo in najbrž tudi druge notranje poškodbe. Siromak je bil prepeljan v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v zelo nevarnem stanju v kirurški oddelek.

Nogo mu je zlomilo.

Pri razkladanju tramvajskih tračnic na glavnem kolodvoru je 51-letnemu težaku Antonu Segulinu, stanujočemu pri Sv. Alojziju — Chiadino št. 803, včeraj popoldne padla ena tračnica na levo nogo; zadela ga je tako nesrečno, da mu je zlomila pisčali in ga poleg tega tudi ranila na spodnjem delu noge. Tovariši so pomagali Segulinu v nepo javno kočijo, s katero je bil prepeljan v mestno bolnišnico, kjer bo moral čuvati posteljo najmanj kakih 40 dni.

Še ena noga zlomljena

Slična nezgoda je doletela včeraj popoldne 29-letnega težaka Petra Blažič, stanujočega v ulici Broletto št. 14. Ko je razkladal zaboje neke rude iz železniškega voza v prosti luki V. E. III., je en zabojev zdrnil z ročnega vozička, mu padel na desno nogo in mu jo zlomil v gležnju. Blažič je dobil prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, ki je na telefonično zahtevo prihitel na lice mesta, nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico. Odravil bo v 4 tednih.

Hud objem

Pri delu na novi cesti, ki jo grade med Grljanom in Tržičem se je včeraj jutraj ponesrečil 34-letni težak Peter Arcelli, stanujoč v delavskih barakah pri Grljanu. — Arcelli je nakladal izkopen material v vagončke, ko se je konj, ki je bil vprežen k njim, nenadoma splašil in stisnil vagončke skupaj; Arcelli, ki ni utegnil odskočiti je obliči med njimi in le malo je manjkalo, da ga ni zmečkalo. Siromak je zadel številne poškodbe na raznih delih telesa, posebno čez hrbet in prsa ga je tako hudo stisnilo, da mu je zlomilo dve hrbtenični vreteni in več reber na levi strani prs. Na lice mesta je bil poklican zdravnik rešilne postaje, ki je dal Arcellija po prvi pomoči prepeljati v mestno bolnišnico. Stanje nesrečnega težaka je nevarno; ako ne bo najhujšega, se bo pa moral zdraviti kakih 6 tednov.

Neprevladni strelci

V nedeljo popoldne so se nekateri do sedaj še neznan mladenič zabavali s streljanjem z revolverji v nekem gozdiču pri Bazovici. Pri tej nevarni zabavi pa so bili zelo neprevladni, kajti ena krogla je zadela 16-letno Valerijo Marušič, ki se je v družbi nekaterih prijateljev in prijateljic sprehajala v gozdiču; započila se ji je v stegno desne noge. — Marušičeva je bila prepeljana v mestno bolnišnico, kjer so jo sprejeli v kirurški oddelek. Okrevala bo — ako ne nastopijo kake komplikacije — v 8 dneh.

Iz tržaške pokrajine

IZ POSTOJNE.

Zadnja pot pok. Frana Jureca.

Kakor je bilo vse življenje pokojnikovo jasno in tisto, tak je bil tudi dan njegovega pogreba in njegove poslednje poti v hladni dom. Vsa Postojna in okolica se je udeležila sprevoda. Zastopani so bili vsi uradi z zr. podprefektom Cav. dr. Orlandijem in obč. komisarjem g. Marino Mariniem, zastopniki vojaštva, orožništva, finance, železniške uprave, sodnije i. t. d. Njegovi prijatelji so pohiteli od tu in okolice ter Jugoslavije, zlasti tovariši lesni trgovci so izkazovali v obilnem številu poslednjo čast možu, ki je posvetil celo življenje le vztrajnemu delu in trgovini. Iz pripravega delavca, trpina si je ustvaril pokojnik iz prostih rok ter njemu lastno energijo, vztrajnostjo, izredno trgovsko nadarjenostjo in podjetnostjo tako obsežno trgovsko podjetje in industrijo ter pridobil tako premoženje, kakršno ni usoda naklonila še nobenemu postojanskemu zemljanu.

Večji del delavstva je imelo pri njem v prejšnjih časih edino zaslonbo in sigurni, stalni zaslužek. V narodnem oziru je bil kremenit značaj, trden, neizprosni mož jeklen v svojih nazorih, prava kraška skala. Večina izidov občinskih in drugih volitev je v največ slučajih odločil njegov vpliv in odločen nastop pri občanih. Za narodne namene je imel vedno odprte roke in srce, zato so mu tudi tukajšnja narodna društva izkazala poslednjo čast, kakršno je zaslužil mož odličnjak in zvest

podpiratelj narodnih toženj. Požarna bramba se je udeležila sprevoda korporativno z zastavo, godbeno, društvo ga je spremljalo z turobnimi žalostinkami na poslednji poti, pevsko društvo »Postojna« se je poslovilo od drugega pokojnika ob hiši z »Vigred se povrne«, v cerkvi z »Usliši nas Gospod« ter ob grobu s »Pomlad! ko vse zeleni«, katere v srce segajoči akordi so izvalili navzočnim marškatro solzo. Tako smo se častno in dostojno poslovili od zaslužnega moža in narodnjaka, kakršnih vedno bolj pogrešamo v Postojni. Hrast pada za hrastom. Čast njegovemu spominu! Počivaj v miru v ljubi, domači grudi, katero si vsekakor presrečno ljubil.

SEŽANA.

Na trgu v Sežani je bilo na prodaj dne 12. maja t. l.:

1) 809 glav krav in volov. Cena v jutranjih urah od 450—470 lir stot žive teže. V opoldanskih urah je cena padla na 420 do 430 lir stot. Kupčija dobra.

2) Konj je bilo 424. Cena do 5500 lir glava, kupčija prav dobra.

3) Prašev je bilo 445. Cena 5—8 tedenskimi od 90—160 lir glava; kupčija prav izvrstna. Razprodali so se takoj prašiči boljše pasme.

4) Telet je bilo 404. Cena do 8 lir kg. Skupno je bilo na trgu 1782 glav živine. Veliko volov in konj je bilo prodanih kupcem iz gornje in srednje Italije.

Konji so bili prav lepe pasme, posebno pa oni iz Jugoslavije.

Kupčija z manifikaturo, črevlji iz Mirna, železnino, leseno posodo itd. je bila isto dobra.

Prihodni tržni dan bo 22. maja t. l. Železnice, avtomobili in vozovi na vse strani, kar nudi obiskovalcem sejmov lepo udobnost.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Ob drugi sedminal Tonič živiljevi.

Tovariši! Poglejmo si hladno v oči: Danes 14 dni smo spremili k počitku osebo iz naših vrst. 14 dni je poteklo, kar ne diha več bitje, ki nam je bilo drago, ki je bilo z nami vse in od prvih početkov do smrti.

Tovariši, ki ste raztreseni širom domovine, tja dol po Italiji, in vi, ki vas vežejo še šolske klopi tolm. učiteljstva — vsi, spmnite se njene duše in njenega groba.

Ne bomo jokali preveč so nam suhe oči od vsega hudega, kar smo doživeli z njo in brez nje. I smrt nam ne priznava, i ona pomaga vsemu hudemu. Ko je odhajala na svoje mesto na dom je vedela jasno, kaj je njena naloga. Edino dvom, da bo marsikdo zgrešil pot jo je spremljal. Pa se je merila, ni sam: ni gledala: le eno je bilo njeno: delati, v dobro in blagor vseh onih, ki so potrebni. Delati, delati. —

Danes je ni več. Ne bom klical spomina nanjo, ne, samo enega bi vas prosil tovariši spomnimo se je skupno, postavimo sestri svoji spomenik, v spomin časov in njej, ki jo je prvo poklical večni iz naših vrst.

Tovariši in tovarišice, spomnimo se svojih mrtvih, zbirajmo prispevke povsod in vedno, da se dostojno oddolžimo spominu njene vernosti v boljše čase.

Pošiljajte prispevke na naslov: En. Krašna — Gorica — v. Ponte Isonzo 16. — V. i.

KOLESARSKI IZLET V POSTOJNO.

Za letošnje blazno praznike se organizira obširen kolesarski izlet v Postojno in postojnsko jamo.

Kolesarji, udeležite se ga v polnem številu. Prijavite svojo udeležbo pri tajniku organizacijskega odbora v ul. Sv. Ivana št. 7.

Društva iz bližnje okolice naj zberejo imenik udeležencev doma in naj ga skupno pošljejo na naslov zm. Krašna, ul. Sv. Ivana 7. Posamezniki naj se zgledajo v zgoraj navedenih prostorih vsak dan od 11 do 12 ure in od 12.30 do 1.30.

Natančneje javimo v kratkem. Za danes pozivamo le vse holerare, da se izleta v čim večjem številu udeležijo. Odbor.

PODGRAN.

Razpustitev našega društva.

Svoječasno smo poročali v Vašem cenjenem listu, kako so naše mladenke in naši mladeniči obnovili naše društvo »Gorska vila« k novemu življenju. To se je zgodilo v oktobru l. 1925. Od tedaj do danes so društveniki prav pridno obiskovali čitalnico. Po svojih močeh so se tudi vsestranski potrudili za kulturno povzdigo svojega kraja. Toda ni nam bilo usojeno, da bi dolgo uživali blagodat tega plemenitega delovanja. Tukajšnji vladajoči gosposde so toliko časa spletkarili proti našemu društvu, dokler niso dosegli od prefekta, da je društvo razpustilo.

Bilo je 11. t. m. predpoldne, ko je prišel občinski uradnik klical predsednika društva naj gre v občinski urad, ker da ga kliče neki gospod iz Kopra. Predsednik se je odzval pozivu in šel v občinski urad. Oni uradnik iz Kopra ga takoj vpraša, ali je on predsednik »Gorske vile«, in ko dobi odgovor, da je, začne čitati dekret. Ker pa je čital v italijanskem jeziku, je zahteval predsednik društva tolmača, zakaj on da

ne razume italijanski. Uradnik je ugodil ter pozval gospodično Volk, naj raztolmači vsebino dekreta. Morete si misliti, kako grozno je zadelo ubogega predsednika (g. Staniča), ko je slišal, da pravi dekret, da je društvo »Gorska vila« razpuščeno. Nato je bil podpisan tozadevni zapisnik.

Se isti dan je sklical predsednik odbornike k seji in jim sporočil, kaj se je zgodilo. Sklenjeno je bilo, da pojde predsednik takoj zopet k onemu uradniku na občini, da zahteva, naj da uradni prepis dekreta. Uradnik pa ni hotel tega storiti, temveč je še enkrat prečital dekret, a nato pa začel kričati na društvenega predsednika ter ga obsipati z različnimi primki in celo psovskami.

(Dalje na IV. strani)

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Torre bianca 21, pouk in prevodi v vseh jezikih. (771)

ZENSKI KLOBUKI, zadaje novosti, po konkurenčnih cenah. Decastro, Corso Garibaldi 15. 777

DVE JAGNETI sta se zgubili v Borštu. Kdor ju pripelje v Boršt, Zatrešec št. 11, dobi nagrado. 778

CITRE «Prim», 31 strun, dobro ohranjene, kupim. Ponudbe z navedbo cene na upravnistvo. 779

MIZARSKI vajenec se sprejme takoj. Slenc, mizar, Bistrica 33. 780

KIROMANT v ulici Pietà 12, vrata 6, pove srečo, preteklost in bodočnost življenja. 657

G. DOLLNAR, Trst, Via Ugo Polonio št. 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz-izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje, pisalnja i. t. d., papirnatih vreč ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 476

NAZNANJAM, da sem prevzel zalogo oglja in dr. ter se priporočam za nadaljno naklonjenost starim in novim odjemalcem, katere hočem postreči vedno točno z najboljšim blagom. Naročila se izvršujejo tekom dneva tudi na dom brezplačno. A. Golob, Via del Bosco 10. 725

TROPINOVEC, pridelek »Zdravne žganjekuhe« v Dornbergu, (Montespino), je pristen in po ceni. Rasprodajalci naj se obrnejo na pravno in trdno, ki razpolaga z veliko zalogo in ga razpošilja v vsaki množini. 650

PISARNA za delitev kupnih zemljišč, obč. pašnikov in gozdov v Gorici Corso V. E. III — 19 — v hiši Hipotečnega zavoda, daje brezplačne informacije ter je odprta samo ob četrkih. 747

Učinkovito sredstvo proti revmatizmu

In slabi cirkulaciji krvi

Steklenica L 11.—

SMILAIOD
1-2 žlici dnevno po jedi

Prodaja se v lekarni

Castellanovich, Trst, Via Giuliani 42

(blizu slov. žele. par. ul. Via dell'Istria) (Pošiljajte tudi po pošti)

znižana vozna cena
za vse vlake
50% V POSTOJNO
Velika ljudska veselica v JAM
23. MAJA

Odhod posebnih vlakov iz Trsta 7.20 in 13.—, Nabrežje 8.15 in 13.40, Proseka 8.34, Gorice 6.36, Opčine 8.45 in 14.05, Sežane 9.01 in 14.25, Divače 9.23, Št. Petra 10.—, Bistrice 9.57.

znižana vstopnina
50% V JAMO

— Ali je kdo nptri?

— To bomo šele videli.

To vprašanje pa je bilo kmalu rešeno. V tistem trenutku so se na vse strani razbežale male, kuncem podobne živali, ki jih je bilo preko sto. Tako naglo so švigale v vse vetrove, da jih je Top komaj dohajal. Lovca in pes so tekli za njimi, toda globlji davci so jim z lahkoto ubežali. Poročevalec pa se je odločil, da ne pojde proč, dokler jih ne ulovi vsaj pol ducata. Nekateri naj bi služili za pojedino, druge pa je nameraval udomastiti. Z jankami, ki bi jih nastavili pred luknjami, bi se dale živali brez težave poloviti. Zdjaj pa jih niso imeli in jih tudi niso mogli napraviti. Zato sta preiskala posamezna gnezda s palicami ter poskušala doseči s potrpežljivostjo, kar nista mogla na drug način.

Cez uro časa sta ulovila štiri gladavce v gnezdu. Bili so resnično kunci, prav podobni svojim sorodnikom v Evropi, in ki jih imenujemo »amerikanske kunce«.

Lovski plen sta nesla v granitno hišo in pripravili so imenitno večerjo. Vsi so hvale tisti pašnik je obetal postati naselnicom dragocena in neizčrpa zaloga zajčevine.

POZOR! Specialen slovenski tečaj moškega in damskega krojenja za Slovence iz Julijske krajine. Vsak krojač, šivilja ali nešivilja ima priliko točno po vsaki podobi in modnem listu, na vsako mero naučiti se krojenja po lahko razumljivem sistemu, ki je preizkušen v oblasti konces. »Krojni akademiji« na Starem trgu št. 19, I. v Ljubljani, v tečaju, ki se prične 1. junija. Šola izdaja modne liste po najnovnejši modi za krojače in šivilje s priloženim točnim slovenskim poukom, da more vsak krojač ali šivilja po teh modnih listih krojiti ali dobiti zaželeni kraj po podobi. Cena modnim listom je Din. 120 z veliko stensko tablo. Razpošiljanje in izdelovanje najmodnejših krojev po vseh merah in podobah. Učenci, ki ne morejo priti v Ljubljano, dobio lahko pouk potom pošte s slovenskim učnim zvezkom. Informacije daje »Krojna akademija«, Stari trg št. 19, Ljubljana. Ob zaključku se dobi spričevalo in internacionalna diploma. Vodstvo priporoča učence, ki absolvirajo tečaj, za krojitelje. 718

SMILAJOD (Trpški sok), izborno sredstvo proti arteriosklerzi, revmatizmu in težkemu dihanju, uspešno čistilno sredstvo, posebno priporočljivo za osebe, stare nad 50 let se prodaja samo v lekarni Castellanovich, Trst, Via Giuliani 42 (paralelna ulica Via dell'Istria). 774

BABICA, avtorizirana, sprejema naseče. Govori slovensko, Slavice, Via Giulia 29. 668

ABSOLVENT mariborske trgovske šole išče primerne službe. Ponudbe pod »Absolvent« na upravnistvo. 764

23-LETNI mladenič, učen v mizarški stroki, s 14 tisoč lir kapitala, želi znanja v svrhu ženitve z gospodično s kako trgovino, gostilno ali kmetijo. Naslov pri upravnistvu. 764

Kreditna zadruga v Tolminu

registrirana zadruga z neom. zavezo

vabi k

32. rednemu občnemu zboru

ki se bo vršil

dne 30. maja ob 11. uri predpoldne

v zadrugi pisarni

s sledečim dnevnim redom:</

Na tak način je bilo razpuščeno naše zasluzno kulturno društvo. Ta ukrep je pogreznil vse običarje v globoko žalost in ogorčenje, ker čutijo, da se je zgodila velika krivica.

IDRIJA

Nekdaj se je izplačevala pokojnina pri rudniški blagajni. Začelo se je ob uri 9.30. Ob 11.30 je bilo izplačano vse. Danes je drugače. Izplačuje se na pošti ves dan v drenju in sekiranju. Kaj pa, če je kdo bo, lan, ali je sploh še živ. In kaj potem? hčeri ali sinu ali ženi se ni hotelo izplačati, češ da «mora sam priti». Kako bo rešil, če niti s postelje ne more brez ponoči, med tak naval po svojo itak borno er prislužen pokojnino?

Prisla je hči bolnega očeta po denar, katerega seveda ni dobila. Poslali so jo k notarju, potem k zdravniku, a vse to ni nič pomagalo. Zbrali so še komisijo treh gospodov, da so šli gledat, če je mož res bolan, ali je sploh še živ. In kaj potem? se hoste vprašali. Nič, drugače ne kot 25 lir so mu odbili od pokojnine za komisijo. In to od bornih mesečnih 150 lir!

Ali se ne pravi to naravnost prikrajšati ubogega starčka, bolnega, ki se je trudil 40 let po 300 (reci tristo) metrov globoko pod zemljo in v žuljavimi rokami lomil trdi kamen v slabem zraku ter z bolnim želodcem? Kajti plača, kot jo dobiva ali jo je dobival idrijski rudar, ne zadostuje za hrano, kot bi jo morali reveži imeti pri takem trdem delu. Torej sedaj bo treba še notarja plačevati! Kaj pa ima pri tem g. notar, ali naj se njemu plačujemo? Če bo kdo hotel imeti pokojnino očeta ali matere, bo moral samo kolekov nakupiti za 40 lir? Kje pa naj jih vzame? Pa to še ni vse! — Dogodila se je nesreča nekemu upokojencu, da je pri drenjanju razbil šipo, dolgo 30 cm in široko 15 cm. Hotel jo je pa sam vdeiti zopet na mesto, a to mu ni bilo dovoljeno, moral jo je plačati. Pa tudi to ni še zadostovalo. Napovedano je bilo še vsem ostalim, da bodo morali plačati razbito šipo. In res je bila vsakemu upokojencu odtrgana ena lira za razbito šipo.

Jeza je nastala seveda med nami reveži. Zakaj plačati že itak plačano šipo? Protestirali smo, toda g. poštar je prišel ven med ljudi in jih nahruil s grozečim «zito». Ker se take šipe dobijo že za 5 lir, zato zahtevamo vsi prizadeti, da se nam vrne denar!

Prizadeti upokojenci rudnika v Idriji.

Znanost in umetnost

Amundsenov polet na Severni tečaj

V petek bo ravno leto dni, odkar je ves civilizirani svet z veliko napetostjo sledil poročilom o prvem poletu Amundsena in tovarišev proti Severnemu tečaju. 21. maja 1925 so vzleteli na dveh letalih od New Alesunda in so se z veliko hitrostjo zaglani proti skrajni severni točki naše Zemlje, kamor ni do tedaj še prišel noben človek; kajti o Pearyjevi ekspediciji, ki je baje dosegla Severni tečaj, ne more biti danes resnega govora.

Toda drznim raziskovalcem takrat ni bila dana sreča, da bi dosegli svoj cilj. Vzdigili so se 15. maja ob 16.15, ali že ob 1. uri naslednjega dne so morali pristati le še kakih sedem stopinj oddaljeni od cilja sredi večnega ledu radi defektov pri motorju na enem letalu. In vkljenjeni v visoke ledene stene so morali prebiti cele štiri dolge tedne skoro brez hrane, kajti živež, ki so ga imeli s sabo in ki je bil preračunjen tudi za slab izid poleta, ni bil nikakor zadosten za tako dolgo bivanje v docela zapuščenem kraju, in ločeni od ostalega sveta, ker Amundsen ni hotel z brežičnim brzojavnim aparatom preveč obremeniti letalo. Šele 15. junija so se lahko odtrgali od ledene skorje in so se zopet vzdignili v zrak, toda takrat samo z enim letalom (drugo so morali žrtvovati sovražnim ledenim goram). Srečno so tako končno pristali na zahodni obali Severnega rta, kjer jih je našla ladja «Sjoelev» iz Balsfjorda in 19. junija pripeljala v Kingsbay, odkoder je šla vest o njihovi rešitvi po vsem svetu.

Amundsen ni sicer na svojem lanskem poletu dosegel cilja, toda že na podlagi tedanjih opazovanj je izrazil mnenje, da ob Severnem morju sploh ni kopne zemlje, in da je za uspešen polet na severni tečaj primeren samo zrakoplov in ne letalo. Kljub neuspehu in kljub groznim neprivikom ob prvem poletu se je Amundsen takoj začel pripravljati na drugo vožnjo. Denarno pomoč je našel v Ameriki, pripraven zrakoplov v Italiji. Prekrstili so ga na novo in mu dali ime «Norge» na čast Amundsenovi domovini. «Norge» je zadostil vsem zahtevam. Že vožnja iz Italije do Pulhama, od Pulhama do Osla, od Osla do Gačine pri Leningradu, in od tod do Vadsø-a in končno do Spichenberga je bila rekord, zlasti ako pomislimo, da se je moral zrakoplov skoraj na vsej poti boriti proti sovražnim vetrovom in proti nepredirni megli.

Pravi polet pa se je pričel šele v Kingsbayu na Spichenbergu. Več dni zaporedoma so bile vremenske razmere skrajno neugodne in ponovno se je morala vožnja odložiti.

Pri tem prisilnem čakanju pa je doletelo Amundsenova gotovo nepričakovano in grenko razočaranje. 9. junija je namreč Amerikane R. Byrd, ki se je nahajal v Kingsbayu, v spremstvu drugega Amerikana Bennetta, vzletel proti tečaju s «fokkerjem», ki je nosil ime «Josephine» v čast ženi velikega industrijalca Forda, ki je finansiral podjetje. In njemu se je posrečilo, kar je leto prej zman poizkušal Amundsen sam.

Byrd je do zadnjega trenutka prikrival svoj namen, da ne bi morda pospešil vzlata Amundsenovega zrakoplova.

Pokazal je pri svojem poletu skrajno drznost. Da bi razbremenil letalo, je vrgel raz krov veliko število šketalj z bencinom, tako da je imel na krovu bencina samo za 20 ur. Na začetku vožnje ga je spremljalo manjše letalo v kinematografske svrhe. Ko je bil Byrd le še kakih 100 kilometrov oddaljen od tečaja, se je njemu pripetila slična nesreča kakor Amundsenu. Tudi njemu je odpovedal eden izmed treh motorjev, tako da je bil skoro prisiljen pristati. Toda usoda Amundsena in njegovih tovarišev mu je bila preživa pred očmi; predobro se je zavedel nevarnosti več obstanke tudi vmesni v kakor v

tega koraka, ki je bila še večja za njega, ki je imel le enega spremljevalca. Vztrajal je dalje v zraku in sreča mu je bila mila. Tudi tretji motor je začel redno delovati in pot je šla dalje proti zaželenemu cilju. Byrd in Bennett sta dosegla v aeroplanu skrajno severno točko zemlje, je nekolikokrat obkrožila in in spustila nanjo ameriško zastavo. V soglasju z Amundsenovo domnevo nista našla na tečaju kupne zemlje. V hudem mrazu, kjer so jima zmrznili prsti, sta se povrnila proti Kingsbayu, kamor sta po več nego 15-urnem poletu s povprečno hitrostjo 145 kilometrov docela izmučena zopet pristala. — Amundsen osebno jih je med prvimi pozdravil in jima čestil k uspehu.

Amundsen ni mogel več računati na slavo biti prvi na Severnem tečaju in njegova uspešna vožnja tudi ne bi mogla več dokazati absolutne prednosti zrakoplova pred letalom za take vožnje. Amundsen si je bil staval še drugo nalogo, proučevati namreč oni del zemeljske skorje, ki se razteza od tečaja proti Aljaški in ki je bila doslej docela neraziskana.

11. maja nekoliko minut pred 10. uro je odplul «Norge» od Kingsbaya. 16. mož je bilo na krovu: Amundsen, glavni poveljnik zrakoplova Nobile, drugi poveljnik Ellsworth, Larsen, Omdal (ti trije so se udeležili tudi lanske Amundsenove vožnje proti tečaju), Wisting, Arduino, Alessandrini, Storm in Johnson. Vzeli so s seboj 6800 kg olja in bencina, kar bi zadostovalo za vožnjo približno 80 ur in pri hitrosti zrakoplova za pot kakih 6400 kilometrov. Pozabili tudi niso na razne živali in predmete, od katerih so si letalci obetali srečo v nesreči. Pozdravljajo jih je ob odhodu od Kingsbaya jasno in solnčno nebo.

Okoli druge ure 12. maja je že naznanjal brežični brzojav: «Dosegli smo v tem trenutku Severni tečaj in nanj spustili norveško, ameriško in italijansko zastavo».

In brzojav je poročal dalje o poletu in pel slavo Amerikancem in njegovim spremljevalcem, pel pa je samo do 23. ure istega dne. Nato je utihnil. Naznanjal je še, da so na poti končni postaji Nome. Toda zaman so čakali na zrakoplov prebivalci mesteca Nome, kamor jih je zagnala usoda iz vseh delov sveta, da najdejo tam srečo izpirajoč v kratkem poletju zlata zrnca iz peska, dolgo zimo pa prespavajoč preplešajoč. Zaman so izkušale razne brežične postaje dobiti zvezo z Amundsenovim aparatom. Varjirali so valovne dolžine navzgor in navzdol, odgovora ni bilo od nikoder. Prosilili so, da prekinejo vse ribiške ladje v onih pokrajinah brežično brzojavljanje: Zaman.

Od zadnje vesti v večernih urah 12. maja ni bilo več glasu od Amundsenovega zrakoplova. In zopet se je pojavila ista nevarnost kakor lani, ki pa je stopnjevala od ure do ure, od dne do dne.

15. maja končno zajeze zopet brežični brzojav, toda ne od Amundsenovega zrakoplova, temveč od postaje v Nomeju in naznanja svetu vest, da je zrakoplov po težki vožnji od Barrowe rtiča dalje, kjer so ga člani Wilkinsove ekspedicije, ki se takisto pripravljajo na tečaj, lahko opazovali in baje celo kinematografski, pristal v Tellerju, malem človeškem bivališču, ki leži nekoliko bolj severno od Nomeja ob tistem zalivu. Vozilo so se nepretrgoma 71 ur in preplavali 5300 kilometrov.

Amundsen in Ellsworth sta se s parnikom pripeljala v Nome in naznanila svetu srečen izid svoje vožnje. Nobile je ostal z drugimi v Tellerju, kjer bodo zrakoplov demontirali in razloženega poslali v Ameriko. Kakšni so bili uspehi vožnje, ni še natančno znano. Vsekakor pa se po dosedanjih vesteh da sklepati, da med Aljaško in Severnim tečajem ni kopne zemlje. Tudi vzrok pretrgane zveze med zrakoplovom in ostalim svetom ni še kojasen. Za sedaj je glavno, da je bil Severni tečaj dosežen, v aeroplanu od Byrda in Bennetta, z zrakoplovom od Amundsena in tovarišev.

L. C.

JOS. JURCA:

Asimilacijska moč slovenščine pred 1390 leti

Poglavje iz krajevne sistematike (Gl. «Edinost» od 4., 11. in 13. maja)

2. Buzet iz latinskega Piquentum ali še verjetneje Piquentum, italijansko Pinguente. Staroslovenski se je moralo ime glasiti *Blavent* (Bélvent), katerega stanek si predstavljamo tako-le. Predvsem so nemi latinski glasovi postali zveneti, torej Biquentum namesto Piquentum, poleg tega se je pa še prvi n kakor po navadi disimiliriral v I kakor pravi na primer naše ljudstvo pelezjon namesto penzjon in kočno, ker se je vsa oblika razvijala v smeri zvenečnosti, se je še *gv* spremenil v *zv* kakor v besedi zvezda za češko in poljsko hvězda, gwiazda. Omenil sem poprej, da je v tekoč glas in ne brani mehčanja, primeri tudi v romanskih jezikih: quinqué, cinque in romunsko cince (-pet). Čisto enak pojav imamo pri starem imenu Crepsa ali Crexa, italijanski Cherso, hrvaški pa Čres. Staroslovenski razvoj je šel torej do oblike Blavent, nadaljni razvoj se je izvršil po pravih hrvaških jezikov, izgubil se je nazal in nastopila velarizacija na hrvaški način, torej Buzet iz Blzent kakor vučeta in vličeta. Vmesni v se je izgubil najbrž že poprej kakor v besedi obet iz obvet. — In vse živo srebro se je razdrobilo in razteklo. Nič ne če, smo vsaj lepo in natančno spoznali Protejevo, izpremenljivo naravo gibčnih in zvenetih slovanskih imen. Veseli smo tudi, da hrani Buzet še dandanes svoj stari z, ki nam obenem priča, da se je tudi Trst nekoč v resnici imenoval Trzest, kar bi nam bilo mogoče sklepati še iz Zile z ozirom na nemško Gail in iz Režno za nemški Regensburg. Hkrati odnašamo s seboj dokaz, da so se Slovani tudi v Istri naselili zelo zgodaj. Kaj ne, zdaj čutite tudi vi, kar je čutil v Istri Pietro Kandler, da odkrivamo prave starožitnosti, resnične slovanske starije, le da to niso samo rimski kamni, ampak naše narodno blago, odkrito na podlagi krajevne sistematike.

3. Ogled iz latinske Aquileia (Aquila ali Aquilegia), z moškim spolom in zvenečo obliko namesto latinske trde. Kar se tiče začetnega vokala, se je spremenil kakor v besedi očet — acetum ali če hočete praslavoslovno besedo, orel — aquila. Popolna oblika se je morala glasiti *Ogville*, toda I je oslabil in odpal, in za njim ni imel več obstanke tudi vmesni v kakor v

sedi oblak namesto oblak (Wolke). Na podoben način je ime preobrazila tudi nemščina: Aglaj ali Aglar, najbrže samostojno, brez naslonitve na slovenščino. Glede tenuizacije glasu qu in izpada v se to ime strinja z Buzetom, razločuje se pa od njega glede izostale sibilizacije glasu g v z, najbrž dotični romanski I za prednjim gv ni bil Slovincu dovolj mehek samoglasnik.

4. Bovec, staroslovenski Blc (Blàcè). Latinske listine ga imenujejo Pletium, italijanske Plezzo, toda latinsko ime se pojavi šele v 11. stoletju in ne moremo vedeti, kaj je prvotnejše, Pletium ali Blc. Glede začetnega B in velarizacije se Blc — Pletium sklada z Blzent — Piquentum, glede končnega c za latinski — tium se pa vjema z izposojenimi latinskimi krstnimi imeni, na pr. Lovrenc — Laurentius. V Istri bi se to ime glasilo drugače, toda zopet v soglasju s krstnimi imeni; Parenzium (Parenzo) je Poreč — opozarjam na izpad nazala kakor pri Buzetu! — toda tam je tudi Laurentius Lovreč, spominjam le na obmorski kraj Sv. Lovreč in na primerek Lovrenčič.

5. Gračež ni slovenski grad, ampak iz latinskega Gradus kakor papež iz papas ali Judež iz Judas in se je morala njegova stroslovska oblika glasiti Građuž. Da Gračež ni slovenski, nam priča predvsem zgodovina, ki omenja, da je oglejski patrijarh že pred Langobardi bežal na ta otok, torej pred prihodom Slovincem v te kraje. Po beneški tradiciji — mesto je bilo beneško in se je vedno čutilo beneško — se je imenoval njegov ustanovitelj Gardocus Gardolicus. Tu imamo torej analogijo z Rimom, ki sta ga ustanovila Romulus in Remus in mu dala ime. Kar nas posebno zanima, je to, da je tu slovenščina prevzela polno latinsko obliko Gradus kakor pozneje pri prvih krščanskih imenih, ki jih je slislala, to je pri imenih apostolov: Matevž, Lukež, Judež, potem pa takoj našla pot do svojih lastnih oblik. Zanimalo bi nas še dalje, odkod je slovenščina prevzela polno latinsko obliko, iz cerkvene latinske ali iz ljudske govornice, ki se je tedaj vedno bolj izpreminjala. Tega žal ne vemo.

6. Čedad iz Civitate, to je Civitas Foruliensis, furlanska mesto. Kakor tudi sicer pogosto, spominja slovenska oblika natančneje na latinsko ko moderna romanska Cividale — Cividade. Tudi italijanska ima namreč svoje težkoče, izpremenljive glasove, med katere je pa pristevati na praslavoslovni način tudi d in ne trpi rada dveh zaporednih r-ov, l-ov in d-jev, zato armadio namesto armario (ormar ali omara) in Cividale namesto Cividade kakor v praslavoslovni deventi namesto neventi (novem, neun). Če primerjamo naš Čedad s hrvaškim Cevatom pri Dubrovniku, ki je tudi nastal iz Civitate, se nam samo ob sebi narinja vprašanje, kako so pravzaprav govorili Kimjani v 6. in 7. stoletju, ob času slovenske naselitve, ali še na stari način, torej trd in sičniško ali pa že na mehki šumniški način kakor dandanes. Razvoj moderne italijanske izgovarjave in italijanskega narodnega jezika je namreč daljši kakor si navadno mislimo in če je narodu tako dolgo zadostovala latinsčina in ni zahteval narodne literature, ne bo vzrok zgolj latinska liturgija. Nadaljno vprašanje, ki je s tem v zvezi, je to, kako naj se latinski obredni jezik v cerkvi izgovarja, ali bolj na latinski ali bolj na italijanski način. Naše izposojenke iz 7. in 8. stoletja nam deloma na to odgovarjajo in smemo z njimi prispevati k rešitvi vprašanja. Caesar in acetum se glasita v slovenščini cesar in očet, Celeia Celje, Civitate Cevtat in Sele v krščanski dobi, to je od osmega stoletja dalje se glas izposojenka croce križ in calice pri Hrvatih kalež. Za Čedad, kjer so se vršili prvi slovenski boji s Furlani in Langobardi, bi pričakovali Čedad, verjetno pa je, da so se v furlanskem jeziku, ki ga označa ravno oblika šumnikov, šumniški glasovi razvili poprej ko drugod. Mogoče je pa tudi razvoj Cividad — Cvidad in iz tega v nadomestilo za izpali v Čedad kakor je Zwiebel — čebula, medtem ko moderni Zwiirn ostane cvirn.

7. Benetke so krajeslovna tvorba svoje vrste, napravljena na pristen slovenski način — v razloček od Građeža — ter jo moram natančneje objasniti. Ob prihodu Slovincem je bilo mesto staro šapetdeset let in zanimivo dovolj, zlasti če, če je bilo zidano na kraških hrastih. Življenjepisec sv. Cirila (Vita s. Constantini) je sicer imenoje Venetia kot oddaljen pisatelj, toda naši očeti so je imenovali kakor po stanovalcih, torej s stanovniškim imenom, stanovalec se je pa imenoval Venetus ali Veneticus, slovensko Venetik, v množini Veneteci. Venetèk kakor otroci, otrok. Iz oblike Venetèk je razvila hrvaščina s prehodom Menetèk, Meletèk današnje oblike Mletci, Metaka, slovenščina pa sojenkami, na pr. vendemija — bendima. Za Mletke bi opozoril na analogijo daških Slovincem, ki so imenovali gornji hriboviti del svoje dežele Moldavijo; Moldavi so po Miklošiču Moltani — Montani, to je gornjani. Za slovensko ime moram obrazložiti premembo spola; kako je to, da pri mestnem imenu, ki je vendar načeloma in po svojem postanku tudi v resnici moško, Venetec, preide jezik naenkrat v ženski spol, Benetke. Vzrok je ta, da nam je razločevati v slovensčini dve vrsti množinskih stanovniških imen, in sicer prava in pristna, prvotna stanovniška imena po zgledu recimo Ferlugi (Pri Ferlugih, od Ferlug ali Ferlugov), ki ostanejo Ferlugi, kamorkoli se to stanovništvo preseli, in druga že radicirana, z zemljo spojena po zgledu Bane, to je vas stanovalec s priimkom Ban; tu se je ime vasi že diferenciralo od imena stanovalec Bani. Po Miklošiču je bil zgodovinski razvoj ta, da se je za stvarni pojem kraja vzel četrti sklon, ki se z ženskim oblikovno sklada. Primeri tudi v češčini, ki pravi Čechom Češi ali Čechove, deželè češki pa Čechy.

(Dalje prih.)

DAROV

Svetoivanski cerkveni zbor namesto venca na grob svojemu pevcu pok. Vladimiru Golobu daruje «Dijaški Matico» 50 L.

Udovč F., Meula in Lenardon A. nabrali pri kartanju v gostilni svetoivanskega konsumnega društva pri cerkvi, za «Dijaško Matico» 750 L.

Gospodarstvo.

TRŽAŠKA KMET. ZADRUGA V TRSTU
ulica Raffiniera 7 in Torre bianca 19
ima v zalogi:

Semena: vsakovrstna poljska, vrtna in cvetlična.

Deteljna semena: domača ali triletno deteljo in lucerno ali večno deteljo.

Modro galico: angleško «Maple Brand» z 98—99%.

Žveplo ventilirano in superventilirano ter isto s 3% modre galice.

Prah Kafaro, Azol, zeleno galico.

Kose «Merkur». Prejeli smo tudi nove vrste dijamantnih kos «Himalaya», katere jamčimo za vsako posebej.

Brusilne kamne od navadnih do najfinjših vrst, po ceni od 3 do 14 lir kos.

Kosišča, (kosje) javorjeva in bukova.

Grablje lesene, oselnike, «birje» itd.

Škroplilnice raznih znamk ter žveplalnice ročne in nahrbtnne.

Kmetijske stroje: pluge, brane, pluznje glave, slamoreznice itd.

Prazne sede od modre galice po L 24 za komad.

One kmetijske stroje, katerih nimamo v zalogi, lahko naročimo po želji vsakega, ker imamo vzorce in cene najboljših domačih in inozemskih tovarov.

Tržaška kmetijska družba v Trstu
ulica Torrebianca št. 19. Telefon št. 44-39.

SPORED

za splošno pregledovanje bikov v srednjem govedorejskem okrožju na Gorškem

Cl. 1. V smislu določil pravilnika k zakonu z dne 21. junija 1923, št. 1162 morajo prignati svoje bike pred pregledovalno komisijo ne le lastniki bikov, namenjenih za javno spuščanje, ampak tudi zasebniki, ki nameravajo uporabljati svoje bike za plemenitev lastnih krav in junic.

Cl. 2. Vsi lastniki nad 10 mesecev starih bikov, naj so živinorejci ali voditelji javnih spuščevalnic, morajo torej predložiti potom pristojnega županstva furlanski živinorejski komisiji z dvema liram kolekovano prošnjo za pregled.

V prošnji je navesti ime, priimek ter bivališče lastnika, število bikov, kraj, kjer se bodo uporabljali biki, ime, pasmo, starost in barvo posameznih bikov.

Cl. 3. Po določilih o splošnem pregledovanju so pregledi redni ali posebni. Redni pregledi se bodo vršili v spodaj navedenih krajih (glej čl. 4).

Posebni pregledi ali pregledi na domu so odsej praviloma odpravljeni. Taki pregledi se dovolijo le izjemoma za odrasle bike, ki so nemirni ali nevarni.

Redni pregledi so brezplačni; za posebne pregledje je predpisana pristojbina 50 lir za glavo.

Cl. 4. Pregledi se bodo vršili v sledečih krajih in dnevih:

25. maja 1926. Ravnica ob 8.30 pri mostu; Trnovo ob 9. uri, pred županstvom; Lokve ob 10. uri, pred Winklerjevo gostilno, Čepovan ob 11. uri, pred pošto; Bate ob 14. uri, pred cerkvijo; Grgar ob 15. uri, pred županstvom; Solkan ob 16. uri, pri občinski tehnični.

26. maja 1926. Kal ob 8. uri, pred Bratčovo gostilno; Koprivšice ob 8.30, pri Močniku; Banjšice ob 9.30, pred šolo; Vrh Kanalski ob 10.30, pri Francu Gorjup št. 1; Ročinj ob 11., pred pošto; Avče ob 14. uri, pred županstvom; Kanal ob 15. uri, pred Gorjupovo gostilno; Deskle ob 16. uri, pred Konjedicem; Anhovo ob 17. uri, pred županstvom.

28. maja 1926. Hlevnik ob 8. uri, pri Peternelu; Biljana ob 9. uri, v Drnovku; Medana ob 9.30, pred županstvom; Vipolže ob 10.30, pri Skolarisu; Kojško ob 11.30, na trgu; Steverjan ob 12. uri, pri Jerneju Bratč; Gorica ob 15. uri, pri županstvu; Podgora ob 16. uri, pri soškem mostu; Ločin ob 16.30, pred županstvom.

29. maja 1926. Sempeter ob 8. uri, pri grofu Coronini; Vrtojba ob 8.30, pred cerkvijo; Bilje ob 9. uri, pri Cijanju; Renče ob 9.30, pred županstvom; Vogersko ob 10. uri, pred šolo; Pračina ob 10.30, pred županstvom; Dornberg ob 11. uri, pred županstvom; Ribemberk ob 12.30, pri govetnu; Šmarje ob 14. uri, pred Stubeljnovo gostilno; Gabrije ob 15. uri, pred Ukmarjevo gostilno.

31. maja 1926. Šturje ob 8. uri, pred uradom za kmetijski potovalni pouk; Lokavec ob 8.30, pred šolo; Sv. Križ ob 9. uri, pri Bonetu na Cesti; Dobravlje ob 9.30, pred Zadržno kletjo; Kamnje ob 10. uri, pri Rebku; Vrtovin ob 10.30, pred Čermeljevo gostilno; Črnič ob 11. uri, pred cerkvijo.

1. junija 1926. Stanjel ob 8. uri, pred Starčevu gostilno; Kobjeglava ob 9. uri, pri Antonu Grmek v Tupelčah; Gorjansko ob 10. uri, pred cerkvijo; Komen ob 11. uri, pred cerkvijo; Vojsčica ob 13. uri, pri Spacalu; Temnica ob 13.30, pred cerkvijo; Kostanjevica ob 14. uri, pred cerkvijo; Opatje-selo ob 15. uri, pred županstvom; Miren ob 16. uri, pred županstvom; Sovodnje ob 16.30, pri cerkvi; Stanzdž ob 17. uri, pri cerkvi.

Cl. 5. Bikorejem je na voljo dano, da prižene svoje bike na zbirališča, ki so jim najbolj prikladna.

Cl. 6. Biki, ki se priženejo na zbirališča, so podvrženi obstoječim predpisom živnozdravstvenega reda; lastniki so odgovorni za poškodovanja, ki bi jih utegnili povzročiti njih biki.

Vzorec prošnje.

Alla Spett.

COMMISSIONE ZOOTEKNICA FRIULANA
presso l'Amministrazione Provinciale del Friuli

Il sottoscritto (ime lastnika bika), domiciliato a (bivališče) No. di casa (hšt.) comune di (županstvo) chiede la visita del proprio toro destinato per la monta nella località (kraj), kjer se bo bik rabil)

Il toro sarà presentato in uno dei luoghi destinati per la revisione generale dei tori nell'anno 1926.

Nome del toro (ime bika)
Razza del toro (pasma)
Età del toro (starost)
Mantello del toro (barva)
..... li 1926.

Borzn porodila.

DEVIZE:

Trst, 17. maja Amsterdam od 1050.— do 1150.—
Belgija od 83.— do 85.—; Pariz 83.— do 85.—
Londan od 134.— do 135.—; New York od 27.— do 27.75;
Spanya od 390.— do 410.—; Svica od 530.— do 540.—; Atene od 33.— do 35.—; Berlin od 650.— do 690.—; Bukarest od 10.— do 11.—
Praga od 80.50 do 82.—; Ogrska od 0.0370 do 0.0390;
Dunaj od —.390 do —.400; Zagreb od 48.— do 48.75.
Benezijske obveznice 70.10.

VALUTE:

Trst; 17. maja. Avstrijske krone od 0.0375 do 0.0325; dinarji od 47.50 do 48.50; dolarji od 27.75 do 27.50; novci po 20 frankov od 11.4.— do 110.—
unt sterling od 133.50 do 134.50.

SENCNICE-ZASTORI
Ferd. Terjancic
Trst 6 V. S. MAURIZIO 9.
MECHANICI — ZASTORI

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine **Viale XX settembre 94** (prej Acquedotto) na drobno in za družine **Via Giuliani 32**. Telef. 2-41
Priporoča se lastnik

552 **FR. ŠTRANCAR.**

Zdravnik za zobe in usta
Dr. Lojz Kraigher
sprejema vse dni v tednu
v Gorici na Travniku št. 20
ob sobotah in nedeljah pa tudi
v Ajdovščini št. 146
nasproti ljudskemu vrtu (550)

Zobozdravnik
Med. U. dr. D. Sardoč
specijalist za ustne in zobne bolezni
perfekcioniran na dunajski kliniki
ordinira v TRSTU
Via M. R. Imbriani 16, I. (prej Via S. Giovanni)
od 9-12 in od 3-7 531

KRONE
po L 2.10 komad
Zlato, briljante, platine, 20-kronske zlato komade
kupi in plačuje po najvišjih cenah
Aibert Povh — urarna
Trst, Via Mazzini 46 533

Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omejenim poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca 19, I. nadst.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje